

 <div style="text-align: center;"> NEDERLANDS TOETS: les 22 </div>		
Leerkracht: E. Dierckx	Klas: 3WE – 3EC	Datum: 08/03/2017
Leerling: Gijs Hoeben	Score: / 15	

ZELFEVALUATIE	
Markeren voor je aan de toets begint:	Markeren en/of aanvullen na het verbeteren van de toets
Tijdens het studeren heb ik...	Ik heb punten verloren omdat ik...
☐ oefeningen nagelezen;	☐ de opgave niet goed gelezen heb;
☐ mondeling geleerd;	☐ de opgave niet begreep;
☐ schriftelijk geleerd;	☐ de leerstof niet goed begreep;
☐ oefeningen schriftelijk gemaakt;	☐ slordig gewerkt heb;
☐ onvoldoende geleerd/geoefend;	☐ ...
☐ zeer grondig geleerd (vind ik zelf);	
☐ Test Jezelf gemaakt en verbeterd;	
☐ De studiehulp ingevuld met/zonder WB;	
☐ De studiehulp ingestudeerd;	
☐ ...	
Ik heb 20 min gestudeerd.	
Dit vind ik te veel – veel – voldoende – weinig – te weinig.	
Ik denk dat ik _____ / _____ ga halen.	
Tips: ☐ ☐	
Remediëring: om de leerstof beter te onder de knie te krijgen maak je: ☐ verbetering toets ☐ ... Inleverdatum:	
Doelen: ☐ Je kan een kernwoord en een kernzin aanduiden in een alinea. ☐ Je kan verbanden tussen zinnen begrijpen. ☐ Je kan een schema maken van een tekst. ☐ Je kan een samenvatting maken van een tekst. ☐	

1 Lees de tekst en beantwoord de vragen.

6 weetjes over slimme apen

WETENSCHAPPERS staan vaak versteld van wat apen allemaal kunnen. Dat is nog eens bewezen door de competitie 'De slimste aap ter wereld' die de dierentuinen van Antwerpen en Planckendael organiseerden met chimpansees en bonobo's. Wist je deze dingen al over onze verre verwanten?

1 Apen gebruiken gereedschap

In de jaren 60 ontdekte de beroemde apenexperte Jane Goodall dat chimpansees twijgjes gebruiken om mieren uit spleten en holtes te vissen. Tot dan werd gedacht dat alleen mensen gereedschap hanteerden, een handeling waarvoor een hoge mate van intelligentie vereist is. De gebruiker moet immers nadenken over oplossingen die de natuur biedt, meldt National Geographic. Inmiddels is bekend dat niet alleen mensapen overweg kunnen met gereedschap. Het gebruik is ook al waargenomen bij vogels, enkele andere zoogdieren en zelfs vissen.

2 Apen kunnen overweg met taal

Hoewel ze niet kunnen spreken, hebben gorilla's wel een grote notie van taal.

Wetenschappers slaagden erin de gorilla Koko gebarentaal aan te leren. Het dier heeft een vocabularium van meer dan 1000 tekens, en begrijpt ongeveer 2000 woorden gesproken Engels. Het dier start zelf de

meeste gespreken met mensen, zegt de Gorilla Foundation, die de gebarentaal leert aan gorilla's. Het IQ van Koko is tussen de 70 en 95 op een menselijke schaal, waarop 100 'normaal' wordt geacht. De taalcapaciteiten van mensapen zijn gelijkaardig aan die van kleine kinderen.

3 Apen leren woorden zoals mensen

Apen zijn niet enkel in staat om woorden te leren, **ook** de relatie tussen de woorden kunnen ze begrijpen. **Bovendien** kunnen ze woorden leren zoals mensen, door er gewoon aan blootgesteld te worden. Volgens de Great Ape Trust in de Amerikaanse staat Iowa was de chimpansee Kanzi, die geboren werd in 1980, de **eerste** waargenomen chimp die mensentaal zo leerde. Kanzi blinkt uit in het begrijpen van gesproken Engels en nieuwe zinnen, combinaties van woorden die een nieuw antwoord vereisen. Syntaxis is moeilijker te leren dan individuele woorden **omdat** de relatie tussen verschillende woorden duidelijk moet zijn. Zo gaat een zin bv. niet over een gewoon stuk fruit, maar over het fruit van een onderzoeker.

4 Apen begrijpen individualiteit

Apen kunnen betekenis toekennen aan abstracte symbolen, dat blijkt onder andere uit tests met orang-oetang Azy. Het dier kan op een scherm een symbool voor een appel aanduiden wanneer een wetenschapper van onderzoekscentrum Think Tank in Washington een schijfje appel toont. Niet alleen communiceert Azy zijn gedachten met abstracte symbolen, hij kan **ook** begrijpen wat er zich in het hoofd van een ander individu afspeelt. Het dier kan logische, doordachte beslissingen maken die een mentale flexibiliteit aantonen die soms afwezig is bij chimpansees. Het 'woordenboek' van de zoo heeft 70 abstracte symbolen die geen visuele relatie hebben tot het object dat ze voorstellen. Er zijn zeven categorieën: eten, namen van mensen, werkwoorden, adjectieven, nummers, nonfoodobjecten en namen van orang-oetangs.

5 Apen jagen op andere zoogdieren met gereedschap

Apen gebruiken niet alleen hulpstukken voor kleine klusjes, ze maken er zelfs wapens mee om andere zoogdieren te doden tijdens het jagen. Een team met onderzoekster Jill Pruetz observeerde dergelijk gedrag 22 keer bij chimps in Senegal in 2007.

De dieren joegen onder andere op kleinere primaten **zoals** galago-halfapen. Het gedrag wijst op geavanceerd probleemoplossend gedrag, **zoals** bij de jagers-verzamelaars die onze voorouders waren.

6 Apen kloppen mensen bij geheugenspelletjes

Chimpansees kunnen volwassen mensen kloppen bij geheugenspelletjes, dat bleek tijdens een Japans experiment uit 2007. De resultaten schokten wetenschappers en brachten het geloof aan het wankelen dat de cognitieve capaciteiten van mensen superieur zijn aan die van chimpansees. De mensapen blijken hun geheugen bij dergelijke taken anders - en veel sneller - te gebruiken dan mensen.

Naar: *De Morgen*

- 1.1 Duid in elke alinea de kernzin aan. /3**
- 1.2 Omcirkel in deel 3, 4 en 5 van de tekst de signaalwoorden. /3**
- 1.3 Welke verband heeft deze tekst? /1**
beschrijvendverband

1.4 Maak een schema van de tekst.

/8

